

MOĆNI LJUDI IZ SJENE

Licenca za lobiranje ili dozvola za korumpiranje?

Hrvatska uskoro donosi zakon o lobiranju, kojim će biti regulirano sivo područje usluga profesionalnih posrednika: hoće li napokon biti jasno razgraničen legalan posao od zloglasnog običaja potplaćivanja političara

PIŠE – *Bisera Fabrio* | ILUSTRACIJA – *Milan Trenc*

Ivi Sanderu bilo bi pametnije da se, umjesto politikom, bavio lobiranjem. Isto vrijedi i za Damira Polančeca.

Tko je branio Berislavu Rončeviću da umjesto funkcije ministra obrane bude lobist IVECO-a i lobira da MORH kupi baš te kamione? Poslove lobiranja oko hrvatskog puta u Europsku Uniju dobro su naplatili i strani lobisti koje je angažirao Ivo Sanader.

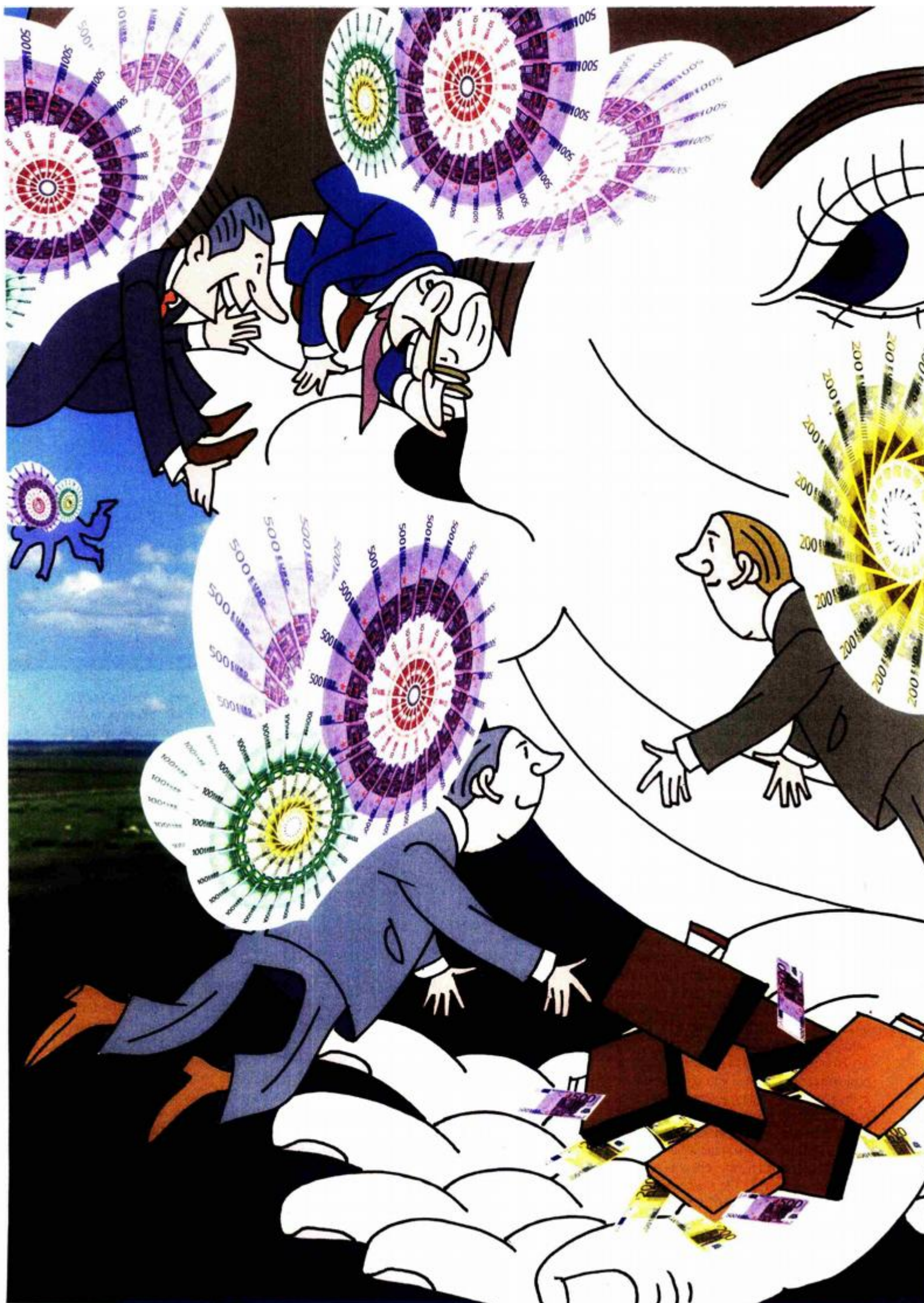
Jer, njihova sklonost zakulisnim dogovorima, tajnim sastancima i dogovaranjem usluga puno je bliža poslu koji obavljaju lobisti. K tome, taj je posao i legalan i dobro plaćen...

“A ne, ne”, ispravit će nas šef Hrvatskog društva lobista i bivši ministar vanjskih poslova Mate Granić - “lobisti ne ulaze ni u kakve sive zone. Lobist je časna profesija. Zato i želimo da se u Hrvatskoj donese Zakon o lobiranju kako bismo se jasno distancirali od sive i crne

zone posredništva. Transparentno lobiranje najbolji je oblik borbe protiv korupcije. Lobist poštuje zakone i pravila i nikada ne ulazi u posao koji bi podrazumijevao ulazak u sivu zonu”, kaže on.

PRAVO VRIJEME Hrvatska je među rijetkim zemljama u kojima su sami lobisti tražili da se donese Zakon i on upravo kreće u proceduru. To je dobro, naročito u situaciji kada je oko lobiranja i lobista puno pitanja, naročito sada, kada se istražuje koga je sve, za koje ciljeve i s kolikim honorarom, angažirao bivši premijer radi lobiranja za Hrvatsku u Europskoj Uniji.

Kad se donese zakon, tada će biti definirano koju granicu lobist ne smije prijeći jer se za sada svaki od njih vodi etičkim načelima iz Kodeksa lobista i općim standardima profesije. Ne može svatko ni postati član Društva; samo oni koji imaju preporuku dvaju kolega, koji nisu pravomoćno nikad kažnjavani i koji će potpisati etički kodeks. Mada udruga >>

GLOBUS Hrvatska

» broji stotinjak članova, aktivna je tek četvrtina. Na listi hrvatskih lobista mnogo je imena koje znamo iz politike i ekonomije, od bivših ministara Rolanda Žuvanića, Miomira Žužula, Davora Šterna...

Duro Popijač također je bio član HDL-a prije odlaska u Banske dvore.

Prema etičkom kodeksu društva, "lobiranje je legitiman i legalan posao koji se očekuje od zainteresiranih aktera. Osobe i organizacije koje lobiraju moraju poštovati načela otvorenosti, transparentnosti, čestitosti i besprijekornosti".

KODEKS UDRUŽENJA Hrvatski lobisti idu u tom smislu i korak dalje jer u svom kodeksu tvrde da će otvoreno navesti ime organizacije ili klijenta čije interese zastupaju te da se neće lažno predstavljati, poštovat će povjerljivost informacija, izbjegavat će profesionalni sukob interesa, a kad zapošljavaju vladine dužnosnike, poduzet će sve mjere kako bi bile u skladu s postojećim zakonskim odredbama, naročito kad je u pitanju raspolaganje povjerljivim podacima i državnim tajnama. Članovi Hrvatskog društva lobista neće nuditi, obvezuju se, posredno ili neposredno, nikakav financijski poticaj službeniku ili dužnosniku u državnim institucijama kao i svim ostalim klijentima.

Kada Zakon stupi na snagu i kada definira tko sve može biti lobist, očekuje se da će broj lobista sa sadašnjih stotinjak pasti na dva desetaka. Osim toga, jedna od ideja Zakona koju su sami lobisti predložili jest i stvaranje registra lobiranja koji bi se nalazio u Ministarstvu pravosuđa i u koji bi lobisti unosili podatke s izvještajima o tome za koga rade i s kojim ciljevima. To je takozvana američka varijanta reguliranja lobističkog posla, puno transparentnija od europske.

"Ljudi i ne znaju koliko je lobiranje iscrpan posao i koliko se sve mora precizirati različitim ugovorima. To zna trajati mjesecima jer lobist profesionalac mora ispregovarati sa svojim potencijalnim klijentom svaki detalj svoga posla. A prije toga, naravno, mora napraviti početnu studiju o tome je li uopće posao koji mu je namijenjen ostvariv, realan... S klijentom morate dogovoriti svaki korak, od cilja, povjerljivosti informacija što znači da potpisujete da ćete u dogovorenom razdoblju poštovati tajnost podataka, zatim cijene, sudske nadležnosti, štete... A sve te naše ugovore dobiva i porezna uprava tako da zaista radimo onako kako to procedura od nas traži", kaže nam jedan hrvatski lobist.

U Hrvatskoj su lobisti prisutni najviše u poslovnim projektima i gotovo da nema nijednog ozbiljnog posla koji je prošao bez njih. Naravno, bilo je projekata na koje nisu pristali jer se, kažu nam, nisu htjeli kompromitirati mada su ponude bile izvrsne. "Ne može se svaki cilj ostvariti i ne možete obećavati da ćete nešto ispuniti ako je realno da nećete moći. Onda je bolje odustati", tvrde. Ponekad poslovnu tajnu čuvaju i po pet godina.

"Da su Hrvati i Mađari angažirali lobiste ka-

Zelim da se donese Zakon o lobiranju da se jasno distanciramo od sive i crne zone posredništva, kažu istaknuti članovi Hrvatskog društva lobista

JASMINKO UMIČEVIĆ

MATE KALAJŽIĆ

DUBRAVKA SINČIĆ ČORIĆ

Potpredsjednik društva lobist je, konzultant i naftni stručnjak. Bio je zamjenik glavnog direktora i ne te direktor konzultantske tvrtke Oil and Gas Consulting u Londonu

Član Upravnog odbora Hrvatskog društva lobista zajedno sa Matom Granićem kao akreditirani lobist radi u Granićevoj lobističkoj tvrtki Magra

Članica UO Hrvatskog društva lobista predavačica je na Ekonomskom fakultetu u Zagrebu na Katedri za marketing. U sklopu kolegija Specifični oblici marketinške komunikacije predaje lobiranje

da su se prijavljivali za Europsko prvenstvo u nogometu 2012. odmah bi znali kolike su im šanse pa nije bilo potrebno da se ulupa novac u promidžbu kad je u startu moglo biti jasno da šanse nisu na našoj strani", dodaju lobisti. Ipak, iskusni u ovom poslu kažu da se nikad ne bi upuštali u političko lobiranje u Hrvatskoj. "Ozbiljni se lobist u to u Hrvatskoj ne bi upuštao. Mi smo premala zemlja. Bio bi to risky job", definira.

Na angažman lobista vani se potroši i do 20 tisuća eura mjesečno, i to kad je lobist "u mirovanju", dok su cifre aktivnijeg razdoblja znatno veće.

Lobističke organizacije niknule su u posljednjih desetak godina jer je angažman lobista postao stvar trenda. Kao što su i public relations-agencije postale posrednice između medija i ljudi ili tvrtke i udruge za ko-

Bude li naš zakon raden po uzoru na Unijin, političar čim siđe s vlasti moći će se baviti lobiranjem

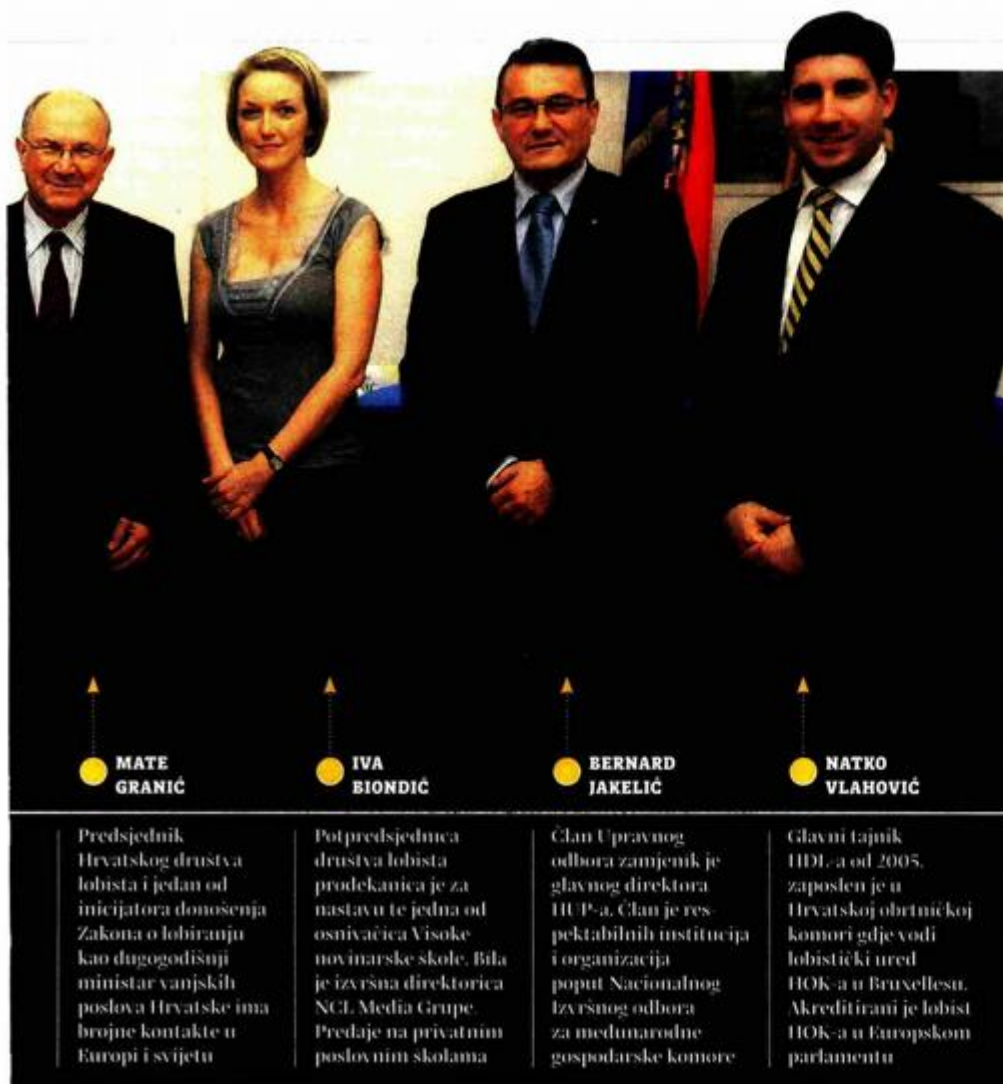
jima vlada medijski interes, a glasnogovornici bedem između političkih, ekonomskih, kulturnih ili zabavljačkih zvijezda i novinara, lobisti su postali produžena ruka biznisa i politike.

Uvijek su tu, kad god se radi o nekim velikim poslovima ili velikim državnim projektima.

Lobist je daleko od doslovnog prijevoda naziva svog posla; on nikoga u nekom predvorju ne vuče za rukav. Naprotiv, lobisti su cijenjeni, dobro plaćeni, pomalo perfidni, šarmantni, slatkorječivi, solidnog općeg znanja, uvjerljivi, laskavi, uvijek u odijelima, uvijek s mobitelima, uvijek strašno zaposleni...

Sanader se kasno sjetio da bi bolje prošao kao lobist, pa je pred svoj konačni pad, potkraj 2010. godine, otvorio konzultantsku tvrtku Prima u Innsbrucku. No, dostiglo ga je austrijsko pravosuđe. Naravno, lobisti i konzultanti nisu jedno te isto.

Konzultanti su osobe sa specifičnim stručnim znanjima, a lobist ne mora imati nikakva posebna znanja, ali mora imati izvrsne kontakte i otvorena vrata. Njegova crna knjižica s telefonskim brojevima njegov je najvažniji

alat, baš kao i etui s vizitkartama.

Dosadašnja hrvatska iskustva s političkim lobiranjem bila su sporna i netransparentna pa će to sada Zakon promijeniti; velik je novac potrošen za prekoceansko lobiranje kontroverznog odvjetnika Davida Rivkina, koji je bio plaćen za lobiranje za Hrvatsku u Washingtonu i dogovaranje posjeta Ive Sanadera Bijeloj kući.

Nadalje, slučaj lobiranja jest i onaj odlaska u Veronu kad su hrvatski dužnosnici, ljubitelji opere, u društvu čelnika Plive dogovarali prodaju Barro...

HOEDEMANOV ZAHTJEV O svemu tome razgovaramo s Olivierom Hoedemanom, stručnjakom nevladine organizacije Corporate Europe Observatory, koji je napisao knjigu o lobiranju tvrdeći da je EU postala talac lobista. Naslov joj je "Probijanje briselskog balona; bitka za razotkrivanje korporacijskog lobiranja u srcu Europske Unije".

Naime, Europska Unija, odnosno Bruxelles, drugi je najveći centar lobista u svijetu s po prilici 20 tisuća akreditiranih lobista. Prvi je Washington.

Sjedinjene Države napravile su najviše u zakonskoj regulativi i transparentnosti lobiranja. Osudile su i jednog od svojih najboljih lobista, Jacka Abramoffa, kojemu je upravo u prosincu 2010. istekla šestogodišnja zatvorska kazna. Bio je optužen za korupciju i ilegalno dogovaranje poslova, utaju pore-

za, podmićivanje dužnosnika, pranje novca, potkradanje klijenata među kojima su bili i američki Indijanci... Upravo u vrijeme njegova izlaska iz zatvora premijerno je prikazan film inspiriran slučajem Abramoff, a naslovnu ulogu glumi Kevin Spacey.

Sučaj Abramoff bio je okidač da se stvari u SAD-u počnu mijenjati, mada sam Abramoff nikada nije bio član Američke lige lobista, najjače lobističke organizacije. Zakonski je definirano tko su lobisti; to su ljudi koji više od 20 posto svog radnog vremena provode da bi utjecali na političke dužnosnike i donositelje političkih ili strateški važnih odluka. Svatko tko se bavi ovakvim poslom mora svoj rad registrirati i objaviti podatke o tome na kojem projektu radi, tko ga financira i koliko će novca biti izdvojeno za lobiranje. Sve je to u katalogu koji je javni dokument.

Baš na temelju lobističkih upisa i novca koji je uložen u određeni projekt da se iščitati koje bi interesne grupe željele promijeniti određene zakone ili utjecati na politički establišment.

"Nakon odlaska s političke funkcije do karijere lobista trebalo bi proći barem tri godine"

GLOBUS

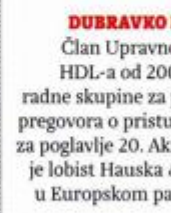
NOVA HRVATSKA LOBISTIČKA ELITA

Posrednici čistih računa

IVAN VUKOVIĆ

Izvršni asistent UO HDL-a od osnutka do danas. Zadužen je za operativno poslovanje te rukovođenje svim administrativno-tehničkim i organizacijskim poslovima pri središnjem uredu HDL-a u Zagrebu

DUBRAVKO MIHOLIĆ

Član Upravnog odbora HDL-a od 2005. član je radne skupine za pripremu pregovora o pristupanju EU za poglavlje 20. Akreditirani je lobist Hauska & Partner u Europskom parlamentu

MIHAEL CIGLER

Slovenski lobist koji je ujedno i član HDL-a. Predsjednik je Slovenskog udruženja lobista i vlasnik briselske tvrtke Cigler&Partners. Akreditirani je lobist u Europskom parlamentu

BERISLAV ČIZMEK

Dugogodišnji član menadžmenta Zagrebačkog veleposlanstva. Direktor konzultantsko-lobističke tvrtke CBBS d.o.o. Član Europskog udruženja lobista - SEAP i akreditirani lobist u EP-u

DAMIR FILIPOVIĆ

Na mjestu predstavnika pri EU za zemlje jugoistočne Europe pokrivač je pitanja proširenja i pristupanja Uniji, politike upravljanja radio spektrom, zaštite okoliša i elektroničke trgovine

Olivier Hoedeman smatra da bi i Hrvatskoj bilo pametno da takve mehanizme uvede u svoju zakonsku regulativu lobiranja. Naravno, ne moraju lobisti nužno biti negativci, ali postoji predrasuda kako je licenca za lobiranje često i licenca za mogućnost korupcije. Jer, što je ultimativni cilj svakog lobista? Privoliti nekog donositelja odluke da je promijenjen ili donese novu.

"Problem je u tome što ne mogu svi angažirati lobiste. Nevladine organizacije, manje građanske udruge... one nemaju novca za lobističku agenciju koja bi promovirala njihove interese. U tome je problem, čini se da samo oni koji imaju novac mogu angažirati lobiste jer taj posao nitko ne radi volonterski. Lobiste >>>

GLOBUS

» danas angažiraju i velike kompanije koje raspolazu moćnim budžetima i države koje žele postići određene ciljeve, i za to postoji čitava lepeza specijaliziranih lobističkih agencija koje u Bruxellesu samo čekaju poziv da počnu s poslom”, pojašnjava aktivist Hoedeman. Zbog činjenice da se promoviraju isključivo korporativni interesi koji idu na štetu većine ljudi, a europske politike distorzirane su zbog utjecaja lobista koji konkretni korporativni interes prikazuju kao opći.

Uvijek je pitanje kojim se sredstvima to uspijeva, jesu li na djelu samo lijepe riječi, uvjerenja ili objašnjavanja ili neka puno konkretnija obećanja?

Sjedinjene Države nastoje takvu praksu iskorijeniti.

Europska Unija ne.

U EU se još ne smatra sumnjivim da se zastupniku u Europskom parlamentu plaćaju skupe večere ili ručkovi ili da ih se poziva na all-inclusive luksuzne konferencije.

Povjerenici Europske komisije pod nešto strožim su nadzorom, ali transparentnost i jasna granica dokle lobisti mogu ići, nije zakonski definirana. U Americi je pak problem to što je financiranje političkih kampanja siva zona u kojoj donatori, a među njima je i puno lobističkih tvrtki, bivaju darežljivi prema kandidatima za koje ocijene

Sjedinjene Države nastoje lobiranje učiniti transparentnim, a Europska Unija baš i ne...

da će im možda jednog dana trebati. Ne postoji besplatan ručak, a kamo li financijska darežljivost amnestirana bilo kakve mogućnosti da jednoga dana donatori zatraže određenu proutslugu. No, kako politika ne može funkcionirati bez novca, a u demokracijama poput američke financijska mašinerija pokreće političku, potencijalni je sukob interesa teško izbjeći.

Nakon bavljenja politikom većina se bivših dužnosnika odlučuje za ovakav nastavak karijere i postaju konzultanti “opće prakse”, odnosno lobisti. I upravo je to pogrešno, naglašava Hoedeman:

“Nevladine udruge i Transparency International traže da se svaki dužnosnik, pošto prestane obnašati svoju političku funkciju, barem tri godine suzdrži od preuzimanja posla koji ima veze s lobiranjem. Jer, u slučajevima kao što

je onaj Güntera Verheugena, koji je odmah nakon napuštanja Europske komisije otvorio svoj konzultantski ured, a još je dosta takvih političara, prvi je dojam da se radi o potezu kojim će se naplatiti ranije usluge, kontakti i znanje. Svi ovi ljudi su, dok su bili na poziciji, imali izuzetno dobro veze i vrata su im bila otvorena.

Postoji mnogo tvrtki koje upravo njih angažiraju baš zato što žele da u njihovo ime pregovara svima poznato lice. Zato bi se trebao postići dogovor da od odlaska s mandata moraju proći barem tri godine da utjecaj ovih ljudi postane slabiji i da ih potencijalni partneri naprosto zaborave”, pojašnjava Hoedeman.

TAJNA DJELATNOST “Osim toga, europska regulativa lobističkog posla je takva da oni ne moraju otkriti ni financije kojima raspolazu ni koliko su plaćeni za svoj posao, a ne moraju navesti ni što i za koga rade. Dakle, malo toga zapravo o njima možemo doznati. To stvara mogućnost korupcije. U Europi je ovaj problem vrlo prisutan i čini se da više nijedna zemlja nije amnestirana. Upravo je u prosincu u Švedskoj, a barem je to jedna od zemalja koje smatramo transparentnima, izbio skandal jer se ispostavilo da je jedna interesna skupina angažirala PR tvrtku blisku švedskim socijaldemokratima da utječe na njih. To se komentiralo riječima da se dogodila europeizacija Švedske. Lobiranje i ovakvo utjecanje očito je dio europske integracijske kulture”, zaključuje Hoedeman.

I europskog jugoistoka, dodali bismo.